

v kláštore v čase večných alebo kaplárskych sľubov, pri príležitosti primícií a pohrebu.

9) Špecifikom rádu je, že mnísi nevykonávajú žiadne duchovné funkcie pre ľud (rozumej v zmysle materiálnom).

10) Pri bohoslužbách nepoužívajú organ či iné hudobné nástroje, dokonca ani nespievajú.

11) Kamalduli, rovnako ako kartuziáni, patria k tzv. „mlčanlivým“ mníchom, využívajúcim verbálnu komunikáciu iba v nevyhnutných prípadoch. Mlčanie je povinné okrem utorka a štvrtka v zimnom období a utorka, štvrtka a soboty v letnom období. Počas týchto dní sa smú rozprávať o veciach liturgickej služby, o štúdiu a práci, ale len krátko a bez zdvihnutia hlasu.

12) Rád kamaldulov nie je povelaný na vedeckú činnosť. Vyplýva to zo samotného kontemplatívneho zamerania. Veda sa považuje za svetskú záležitosť a v istom zmysle aj za prekážku v ozajstnom stretnutí s Bohom. Napriek uvedenej tendencii aj v tomto ráde môžeme nájsť veľmi nadané osobnosti, ktoré zanechali hlbokú stopu v rôznych vedeckých oblastiach (napr. sv. Peter Damiani – autor životopisu sv. Romualda, Ambroz Traversari († 1439) – vynikajúci humanista, Nicolo Malermi († 1481) – v roku 1471 vydal prvý úplný preklad Biblie do taliančiny, Giovanni Mittarelli – publikoval *Annales Camaldulenses* v 9 zväzkoch (1755–1773). Väčšina vedcov však bola orientovaná smerom k cenobistickej vetve kamaldulov.

Prvá kamaldulská pustovňa na území Uhorska bola založená na vrchu Zobor pri Nitre v roku 1691.³ V roku 1709

Generálna kapitula povýšila zoborský kláštor na priorát a ustanovila tam druhý noviciát v rámci rakúsko-uhorskej provincie.

Dňa 3. mája 1699 nitriansky biskup Ladislav Matiašovský odkúpil od grófký Alžbety Rákoci za 30 000 zlatých Červený kláštor. V roku 1705, ťažko chorý, zostavil testament, kde sa okrem iného uvádza: „*Mám v Spišskej župe Červený kláštor, patriaci kedysi kartuziánom. Tento kláštor so všetkými jeho majetkami a písomnými dokladmi postupujem rádu kamaldulov, aby v ňom podľa svojich ustanovení slúžili Bohu a aby za moju hriešnu dušu odslúžili denne aspoň jednu omšu.*“⁴

Pri obsadení kláštora kuruckým generálom Františkom Bertóthym počas protihabsburského povstania Františka Rákociho II. nemohli kamalduli na možnosť osídlenia reagovať ihneď. Až v roku 1709 vyslala Generálna kapi-

³ V súčasnosti už za klasickú pomôcku pri skúmaní pôsobenia kamaldulov na Slovensku považujeme anglickú štúdiu Lacko, M.: *Camaldulose hermits in Slovakia, Slovak Studies*, 5, Cleveland–Rím, 1965, s. 99–203, prípadne jej slovenskú verziu bez uvedenia znenia latinských dokumentov: Lacko, M.: *Kamalduli na Slovensku*, Most, 14, 1967, č. 3–4, s. 143–168.

⁴ Cit. podľa Pavlík, E.: *Kronika mesta Spišská Stará Ves*, s. 46.

tula dvoch pustovníkov z Kalenbergu pri Viedni (z centra rakúsko-uhorskej provincie), aby navštívili Červený kláštor. Po podaní priaznivej správy Generálna kapitula rozhodla o osídlení kláštora. Predbežné slávnostné uvedenie kamaldulov za majiteľov panstva sa uskutočnilo 5. marca 1710. Nepokojné časy a nevyriešený spor s kartuziánmi nedovoľovali mníchom naplno rozvíňať život v tomto objekte. Prelomovým sa stal až rok 1720, keď na základe nariadenia kráľa Karola VI. zo dňa 22. marca boli kamalduli definitívne uznaní za majiteľov kláštora.

Dňa 29. mája 1724 bola červenokláštorská pustovňa vyhlásená za priorát. V praxi to znamenalo zbavenie sa závislosti od zoborského kláštora. V roku 1745 tu bolo zriadené professorium – teologické učilište, ktorého existencia výrazne rozčerila hladinu pokojného života v Červenom kláštore.

Dňa 24. apríla 1782 bol v konvente prečítaný dekrét panovníka Jozefa II. o zrušení kontemplatívnych kláštorov. Sedemnást' rehoľníkov (8 pátrov, 4 frátri, 4 klerici) a 13 svetských služobníkov muselo odísť z kláštora do 24. septembra 1782. Týmto dátumom sa končia oficiálne dejiny pôsobenia mníchov v Červenom kláštore.

V súvislosti s uvedenou charakteristikou kamaldulského rádu si kladíme otázku, či je vôbec možné, aby mnísi z Červeného kláštora vytvorili lingvistické dielo takého obrovského významu a rozsahu v podmienkach organizovaného eremitizmu. Sumarizujúc doterajšie poznatky o živote v červenokláštorskom konvente v 18. storočí, môžeme vysloviť nasledujúcu hypotézu. Pravdepodobne od 50. rokov 18. storočia sa dovtedy relatívne jednotná kláštorňá komunita rozdeľuje na dve skupiny: *konzervatívnu* – mnísi, ktorí boli orientovaní smerom ku klasickému, prísne kontemplatívneho spôsobu života v kamaldulskom konvente; *progresívnu* – mnísi, ktorí sa ovplyvnení celkovým spoločenským ovzduším 18. storočia prikláňali k väčšej duchovnej voľnosti, k otvoreniu sa možnostiam vedeckej práce.

K nim patrili: bezpochyby páter Romuald Hadbavný – iniciátor a vedúca osobnosť tvorby lingvistických diel, ako aj autor historických prác (*Archivum Eremiticum, Liber historicus Rubri Claustris*), ďalej jeho pravdepodobní spolupracovníci pátri Sylvanus Soják z Novej Vsi, Gerardus Radossány z Nitry, Anselmus Melicher z Považskej Bystrice a taktiež vynikajúci lekár, lekárnik a autor herbára fráter Cyprián.

V roku 1761 bol páter Romuald Hadbavný na základe rozhodnutia Generálnej kapituly dočasne preložený do pustovne v Landszeri. Konvent tým stratil dobrého organizátora, znalca materiálneho a právneho chodu kláštora (jeho schopnosti v tejto oblasti potvrdzuje aj fakt, že v roku 1747 vykonával funkciu asistenta vikára rakúsko-uhorskej provincie). Bádatelia sa zhodli, že išlo o rehoľný trest, otázka previnenia ostáva otvorená.

Na rozdiel od V. Jankoviča (1970) zastaváme teóriu, že páter Romuald Hadbavný musel opustiť Červený kláštor v dôsledku rivalizácie spomínaných